Estonian Ministry of Education and Research

Haridus- ja Teadusministeerium

Riigikontroll
Narva mnt 11a
15013 TALLINN

Teie: 14.02.2005 nr 0511-2-7.1/05/247
Meie: 01.03.2005 nr 7.1-5/1388

Haridus- ja Teadusministeeriumi seisukohad Riigikontrolli kontrolliaruande eelnõule „Õpilaskodude projektile eraldatud raha kasutamine"

Haridus- ja Teadusministeerium tänab Riigikontrolli auditi „Õpilaskodude projektile eraldatud raha kasutamine" koostajaid, kes on asjatundlikult käsitlenud õpilaste õpilaskodudesse suunamist, raha taotlemist, eraldamist ja toetuste kontrollimise korraldust.

Riigikontrolli auditi järeldused on valdavalt kokku langevad probleemidega, mida Haridus- ja Teadusministeerium on teadvustanud viimastel aastatel antud programmi raames ning mille lahendamisele on suunatud ka käesoleval aastal kavandatavad õigusaktide muudatused.

Kuna õpilaskodude auditis tõstatatud probleemid hõlmavad ka erinevaid ametkondi ja tasandeid puudutavaid küsimusi, on Haridus- ja Teadusministeeriumil kavas moodustada lähiajal ministeeriumide ja ametkondade vaheline töökomisjon õpilaskodude auditis tõstatatud probleemidele lahenduse leidmiseks. Töökomisjoni kaasatakse nii Sotsiaalministeeriumi kui ka Koolivõrgu Büroo ametnikud ja piirkondade peadirektorid, maavalitsuste ja kohalike omavalitsuste esindajad, koolide direktorid.

Läbi vaadanud kontrollaruande eelnõu „Õpilaskodude projektile eraldatud raha kasutamine", esitame alljärgnevad kommentaarid Riigikontrolli poolt tehtud järeldustele ja ettepanekutele.

1)Töötada välja ja kehtestada põhimõtted, mis tagaksid õpilaskodude rajamise ainult jätkusuutlike koolide juurde, õpilaskodude optimaalse suuruse ning eraldatava raha sihtotstarbelise kasutamise.

Haridus- ja Teadusministeerium on pidanud õigeks jätta õpilaskodude moodustamise otsustamine maakonna tasemele eesmärgiga, et antud tasemel tehtud otsused tagaksid piirkonna haridusvõrgu jätkusuutliku arengu. Kahjuks peab aga tõdema, et mitte kõigis piirkondades pole täie vastutustundega suhtutud õpilaskodu moodustamise otsusesse ning pole lähtutud otsuse tegemisel piirkonna hariduse arengukavast.
Haridus- ja Teadusministeeriumi Koolivõrgu Büroo koos piirkondade peadirektoritega on asunud analüüsima olemasolevate õpilaskodude võrku ja vastavate koolide jätkusuutlikkust. Analüüs valmib 31. aprilliks ning antud analüüsi tulemusi arvestatakse käesoleva aasta investeeringutoetuste jaotamisel.

2) Kehtestada eraldise määramise ja maksmise kord ning vastavad protseduurireeglid, kinnitada taotluste ja aruannete vormid.

- Kui peetakse vajalikuks õpilaskodude projektile eraldatud raha kasutada ka koolituseks, töötada välja kord koolitusraha eraldamiseks ja kasutamiseks.

Haridus- ja Teadusministeeriumil on kavas ette valmistada muudatused põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses, millega sätestatakse õiguslik alus õpilaskodudele sihtotstarbeliste eraldiste määramise ja maksmise korra väljatöötamiseks. (Oleme ettepaneku vastava muudatuse sätestamiseks esitanud Riigikogu

Munga 18, 50088 TARTU, Estonia www.hm.ee Phone +372 7 350 222 Fax +372 7 350 250 hm@hm.ee

RIIGIKONTROLL
Kuupäev 03.03.05 Reg nr 0511-2-7.1/05/247-2

kultuurikomisjonile Riigikogu menetluses oleva eelnõu 488 SE II muudatusettepanekuna.) Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muudatusettepanekus on sätestatud, et õpilaskodutoetuse taotlemise, jaotamise ning kasutamise tingimused ja korra ning toetuse jaotuse koolide pidajate lõikes kehtestab haridus- ja teadusminister määrusega. Vastava määruse eelnõu väljatöötamiseks, sealhulgas ka taotluste ja aruannetevormide täpsustamiseks, moodustatakse töörühm. Määruse eelnõu valmib 2006. aasta jaanuariks.

3) Määrata kohalike omavalitsustega sõlmitavates lepingutes täpsemalt kindlaks rakendatavad kontrollimeetmed ja vajaduse korral kasutatavad sanktsioonid.

- Parandada oluliselt järelevalvet eraldise kasutamise üle – nõuda aruannete tähtaegset esitamist ning kontrollida üle neis toodu.
- Rakendada aruannete mittetähtaegse esitamise korral lepingus ettenähtud sanktsioone (leppetrahve).
- Näha kohalike omavalitsustega sõlmitavates lepingutes ette nõue, et eraldise saaja peab oma raamatupidamises eraldise kasutamise kohta sisse seadma eraldi arvestuse.
- Raha eraldamisel investeeringuteks nõuda omavalitsustelt infot riigihangete korraldamise kohta ja aruannete saamisel jälgida, et hanked oleksid ka korraldatud.

Haridus- ja Teadusministeerium nõustub Riigikontrolli ettepanekutega. Haridus- ja Teadusministeerium koos Koolivõrgu Bürooga täiendab käesoleval aastal lepingute tekste ning sätestab lepingutesse need meetmed, mille rakendamine garanteeriks mõlemapoolse tähtaegadest kinnipidamise ja nõuetekohase asjaajamise.

Haridus- ja Teadusministeerium tõdeb, et on vaja tõhustada senist lepingulistest kohustustest tulenevat aruandluse kontrolli. Käesoleval aastal moodustatakse ministeeriumisisene töörühm, mille eesmärk on täiustada 2005. aasta detsembriks finantskontrolli süsteemi lepinguliste finantskohustuste täitmiseks ning täitmise jälgimiseks.

4) Vaadata läbi ning nõuda kohalikelt omavalitsustel tagasi summad, mida ei ole kasutatud vastavalt lepingus ettenähtule ning mille puhul pole muudatusi ettenähtud korras ministeeriumiga kooskõlastatud.

- Töötada välja ning kehtestada täpsemad reeglid õpilaskodus viibivate õpilaste pearaha maksmiseks, nähes ette kohaliku omavalitsuse (kooli) kohustuse teatada õpilaste väiksemast arvust. Samuti reguleerida, millistel juhtudel arvatakse õpilane õpilaskodu nimekirjast välja ning lõpetatakse pearaha maksmine.
- Vaadata läbi ning otsustada pearaha tagasinõudmine kohalikelt omavalitsustelt juhtudel, kui õpilaskodus on olnud ettenähtust vähem õpilasi.

Õpilaskodude projekti üks eesmärke oli aidata peresid, kes on sotsiaalsetes- ja toimetulekuraskustes ning ei suuda tagada lapse haridusõiguse teostumist ja koolikohustuse täitmist. Enamusel riiklikult toetataval kohal olevatest õpilastest on pikemat aega olnud suuri probleeme koolikohustuse täitmisega, kodud ei ole laste käekäigust tihti huvitatud, lapsed on pikka aega põhjuseta puudunud koolist. Õpilaskodudest tehtud uurimused ja tagasiside koolidelt näitab, et mida kauem on õpilased õpilaskodus olnud, seda väiksemaks muutuvad probleemid ja paraneb kooli päevakava järgimine ning õppeedukus. Kõige raskem periood on õpilaskodus viibimise esimene aasta, mil õpilastel on raskusi korrale allumisega. Sellest tulenevalt esineb ka pikemal või lühemal perioodil põhjuseta puudumisi.

Haridus- ja Teadusministeeriumil on plaanis 2005. aastal välja töötada muudatuseelnõu haridusministri 14. novembri 2002.a. määrusele nr 79 „Õpilaskodu töökorralduse alused". Antud määruses sõnastatakse täpselt tingimused, mille puhul võidakse õpilane välja arvata õpilaskodust ning lõpetada pearaha maksmine.

Pärast seda, kui on välja töötatud ja kehtestatud haridusministri määrusega õpilaskodutoetuse taotlemise, jaotamise ning kasutamise tingimused ja kord ning toetuse jaotuse koolide pidajate lõikes, alustab Koolivõrgu Büroo tööd selles suunas, et õpilaskodude projektist saaks läbi õpilaskoha maksumuse ja baasraha rakendamise riigi üldharidussüsteemi vahetu osa.

Käesoleval aastal on kavas täpsustada kohalike omavalitsusüksustega sõlmitavaid lepinguid, kus nähakse ette ka sanktsioonid lepingu nõuete mittetäitmise korral.

5) Tagada, et enne õpilaste vastuvõtmist riiklikult toetatavatele kohtadele oleksid koolile esitatud kõik seadusega nõutud alusdokumendid.

2006. aastaks on Haridus- ja teadusministeeriumis plaanis välja töötada süsteem, kus õpilaskodudesse riiklikult toetatavatele kohtadele õpilaste vastuvõtt toimuks läbi piirkondlike nõustamiskomisjonide või mõnel muul viisil. See võimaldaks paremini kontrollida ka seadusega ettenähtud dokumentide olemasolu ja dokumentide nõuetekohast täitmist õpilase suunamisel ja vastuvõtmisel riiklikult toetatavale kohale.

6) Võtta koos sotsiaalministriga seisukoht õpilaskodudes elavate õpilaste vanematele lapsega seotud toetuste maksmise osas.

Haridus- ja teadusministeeriumil on plaanis teha Sotsiaalministeeriumiga koostööd ja leida lahendused tõstatatud probleemile. Vajadusel moodustatakse vastav töörühm. Arvestada tuleb selle küsimuse lahendamisel sellega, et tegemist on vähekindlustatud peredega ja õpilaskodude programm ongi mõeldud selliste perede toetamiseks. Nädalavahetustel ja koolivaheaegadel viibivad need lapsed siiski kodus.

7) Otsustada, millisel juhul võib riigi eraldatud rahast ehitatud õpilaskodu kasutada tulu teenimiseks, ning näha vastavad reeglid ette kohaliike omavalitsustega sõlmitavates lepingutes.

Haridus- ja Teadusministeerium ei poolda riigi tasandil antud korra kehtestamist. Riigi tasandil on sätestatud teenused ja tingimused, mis tuleb tagada õpilasele õpilaskodus elamise ajal. Kuna õpilaskodude loomisel ja ülalpidamisel (analoogiliselt koolidega) on märgatav osa kanda ka kohalikul omavalitsusüksusel ning õpilaskodu on kooli struktuuriüksus, oleme seisukohal, et vara valdamise, kasutamise ja käsutamise kord oleks sätestatud analoogselt põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses § 43 lõige 2 sätestatuga ehk teisisõnu – vastava korra kehtestab munitsipaalkoolile ja õpilaskodule valla- või linnavolikogu.

Lugupidamisega

Toivo Maimets
Minister

Merike Mändla 735 0204
merike.mandla@hm.ee